

Başvuru: 01.12.2024

Kabul: 13.12.2024

OnlineFirst: 31.12.2024

DOI: 10.37344/talim.2024.64

Copyright © 2024 ● ÖNDER

<https://dergipark.org.tr/pub/talim>

e-ISSN: 2630-5887

Aralık 2024 ● 8(2) ● 240-243

İbrahim Aşlamacı, 21. Yüzyıl Becerileri ve Din Eğitimi Eleştirel Bir Yaklaşım, İstanbul, Dem Yayınları, 2023, 288 Sayfa, ISBN: 9786057273093

Ahmet Nuri Turanoğlu¹

Her dönem ve o dönemi takip eden farklı alanlardaki gelişmeler, sahip olduğu gereksinimler ve sunduğu imkanlar yönünden topluları şekillendirmektedir. 21. yüzyıl ise beraberinde getirdiği teknolojik yenilikler, imkanlar ve beklentiler sebebiyle kendisinden önce gelen dönemlerden çok daha farklı bir portre çizmektedir. Bu dönem en temelde de onu anlayabilen, değişimi kabullenip ayak uydurabilen ve bu düşünce yapısına uygun eğitim almış bireylere ihtiyaç duymaktadır. Nitekim kaçınılması mümkün olmayan bu değişime sağlıklı bir şekilde entegre olabilmek için onun söz konusu olanak ve gereksinimlerini iyi anlamak elzemdir. Bu minvalde İbrahim Aşlamacı incelemesi yapılan eserde, içerisinde yaşadığımız çağın getirdiği yeni nesil beceriler ve bu becerilerin eğitime, dolayısıyla da din eğitimine etkilerini eleştirel bir bakış açısıyla ele almaktadır.

Aşlamacı, özellikle imam-hatip lise ve ortaokulları gibi ülkemizdeki mesleki din eğitimi kurumları üzerine çalışmalar yapmış, din eğitimi programları, ulusal ve uluslararası uygulamaları ve din eğitiminin niteliği doğrultusunda kitap bölümleri ve makaleler kaleme almıştır. Ele aldığımız araştırma, Aşlamacı'nın din eğitimi alanındaki akademik tecrübesinin bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Bu açıdan, yukarıda bahsettiğimiz değişim olgusunun din eğitimi noktasında ne ifade ettiğinin doğru anlaşılabilmesi ve sağlıklı bir zeminde ayak uydurulabilmesi noktasında Aşlamacı'nın söz konusu çalışmasının dikkatle irdelenmesi önem arz etmektedir.

Kitap, 21. yüzyıl içerisinde sıkça karşılaştığımız ve değişimin belkemiğinde yer alan kavramların, bu dönemde ortaya çıkan becerilerin genel bir çerçevesini çizmektedir. Devamında ise bu çerçevenin eğitim dünyasına yansımaları, eğitimin temel bileşenlerine etkisi ve din eğitimi bağlamında bu yeni durumun ne şekilde değerlendirilmesi gerektiğini konu edinmektedir. Kitabın önsöz kısmında yazar, araştırmanın hareket noktasını; 21. yüzyıl becerilerini ortaya çıkış süreci, hedefleri, aktörleri; insan, bilgi ve eğitim düşüncesi üzerinden sorgulayıcı bir yaklaşımla değerlendirmek, bu süreç neticesinde elde edilen bulgularla beceri odaklı eğitim yaklaşımının, din eğitimi açısından imkân ve sınırlılıklarını tartışmak olarak ifade etmiştir.

Kitap, sırasıyla; "Eğitimin Amacı: Tarihsel Roller ve Hedefler", "Yeni Yüzyılın Yeni İhtiyaçları: 21. Yüzyılda Değişime Yön Veren Unsurlar ve Eğitime Yansımaları", "Eğitimde Yeni Bir Yön Arayışı: 21. Yüzyıl Becerileri", "21. Yüzyıl Becerileri Öğretiminin Temel Bileşenleri", "21. Yüzyıl Becerilerinin Türk Eğitim Sistemine Yansıması", "21. Yüzyılda Dini Yeniden Düşünmek", "21. Yüzyılda Eğitimde Dine Yer Açmak", "21.

¹ Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Din Eğitimi Yüksek Lisans Öğrencisi
Email; ahmetnurituranoglu@gmail.com, ORCID: 0009-0008-9589-5375

Yüzyılda Din Eğitimi Neyi Vadedebilir?”, “Beceri Temelli Din Öğretimi: İmkan ve Sınırlılıklar” ve “Beceri Temelli Din Öğretiminde Bazı Yeterlilik Modelleri” başlıklarını ihtiva etmektedir.

Kitabın ilk bölümü “Eğitimin Amacı: Tarihsel Roller ve Hedefler” ismini taşımaktadır. Bu bölümde eğitim olgusunun zaman içerisinde, farklı dönemlerde nasıl anlaşıldığı, toplumda ne şekilde kendisine yer bulduğu ve eğitimle hedeflenen kazanımların mahiyeti açıklanmaya çalışılmaktadır. Bu minvalde her dönemin kendine has gereksinimlerinin, eğitime bir misyon olarak yüklendiği; eğitim anlayışını, eğitim kurumlarını ve eğitimli insan portresini biçimlendirdiği ifade edilmektedir. Antik Çağ’dan 21. yüzyıla kadar olan süreç örneklerle ve sebep-sonuç ilişkileri kurularak aktarılmaktadır.

Kitabın ikinci bölümü, “Yeni Yüzyılın Yeni İhtiyaçları: 21. Yüzyılda Değişime Yön Veren Unsurlar ve Eğitime Yansımaları” başlığı altında aktarılmaktadır. Bölüm, küreselleşme olarak isimlendirilen ve iletişim araçlarının günümüz dünyasındaki gelişmelerinin doğal bir sonucu olarak ortaya çıkan 21. yüzyıl ve dijital çağ olgusunu, oluşan global kültürü ele almaktadır. Burada yazar, postmodern dönemin düşünce tarzının modern dönem eğitim anlayışlarından farklılıklarını karşılaştırmalar yaparak incelemektedir. Bu bağlamda çeşitli durumlara uyum sağlayabilen, problem çözüme kabiliyetlerine sahip, çokkültürlü, bilgi ve iletişim becerilerinin yanı sıra evrensel değerlerle donanmış, esnek niteliklere sahip insan eğitime yaklaşımını ortaya koymayı hedeflemektedir. Bu bölümde eğitimde gerekli yapılandırmalara değinilmekte ve “Endüstri 4.0”, “Toplum 5.0”, “Yapay Zekâ” gibi dönüm noktalarıyla birlikte bunlarla etkileşim içerisinde gerçekleşen eğitsel dönüşüme dikkat çekilmektedir.

Kitabın “Eğitimde Yeni Bir Yön Arayışı: 21. Yüzyıl Becerileri” başlığını taşıyan üçüncü bölümünde 21. yüzyıl becerileri, “Bireylerin, içinde yaşadığımız çağda toplumsal hayata ve iş yaşamına aktif ve etkili bir şekilde katılmak için ihtiyaç duydukları beceriler” olarak tanımlanmaktadır. Bu becerin neler olduğu noktasında farklı fikirler olmakla birlikte eleştirel düşünme, problem çözüme, yaratıcılık gibi bilişsel düzeydeki becerilerin yanı sıra; girişimcilik, iletişim, liderlik, üretkenlik gibi sosyal becerilerin söz konusu görüşlerin genel düzlemini teşkil ettiğini aktarılmaktadır. Bu bölümde söz konusu kavramın nasıl şekillendiği, günümüz dünyasında karşımıza nasıl, neden ve özellikle hangi devlet veya kurumların ihtiyaçları doğrultusunda çıktığı ve gelişiminde etkili olan aktörler gibi konular oldukça detaylı şekilde işlenmektedir. Bölüm, sıkça kullanılan tablo ve grafiklerle anlatımın görselleştirilerek güçlendirilmesi noktasında kitabın diğer bölümlerinden ayrılmaktadır. Aşlamacı, bölüm içerisinde yukarıda bahsedilen unsurlara değindikten hemen sonra onları farklı çerçevelerden eleştiriye tabi tutmaktadır. Bu eleştiriler, kitabın konusu ve mahiyeti açısından en önemli kısımlarından biri olarak değerlendirilebilir.

Araştırmanın dördüncü bölümünde, “21. Yüzyıl Becerileri Öğretiminin Temel Bileşenleri” başlığı altında yazar, 21. yüzyıl öğreneni, öğreteni, eğitim programı, öğrenme deneyimi ve öğrenme ortamı kavramlarını incelemektedir. Yazar, 3. bölümde olduğu kadar yer vermemekle birlikte bu bölümde de şema ve tablolar üzerinden içeriği zenginleştirme yoluna gitmiştir. Anlatımda kullanılan bilinen ve tecrübe edilenden bilinmeyene, yeni karşılaşılan duruma doğru ilerleyen karşılaştırmalı üslup, metnin anlaşılabilirliğini ve akıcılığını oldukça arttırmaktadır.

Çalışmanın beşinci bölümü “21. Yüzyıl Becerilerinin Türk Eğitim Sistemine Yansımaları” ismini taşımaktadır. Aşlamacı bu bölümde, 2000’li yıllardan itibaren eğitimin beceriler ve uluslararası standartlar çerçevesinde reforme edilmesi kapsamında yürütülen ve Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi’ne uyumlu hale getirilmesi amaçlanan Türkiye’deki eğitim sistemini incelemektedir. Bu doğrultuda, yapılandırmacılık gibi eğitim modellerini eğitim sistemine entegre etme amacıyla yapılan çalışmaların yanında, “TYÇ(Türkiye Yeterlilik Çerçevesi)” ve “K12 Beceriler Çerçevesi: Türkiye Bütüncül Modeli” ele alınmakta, MEB ve YÖK’ün çalışmalarına yer verilmektedir.

Kitabın, altıncı sırada yer alan, “21. Yüzyılda Dini Yeniden Düşünmek” başlıklı bölümünde yazar, bu bölümün gayesini, postmodernite ve küreselleşmenin gölgesinde 21. yüzyılda dinin birey ve toplum hayatı için ne anlam ifade ettiğini daha iyi anlayabilmek olarak ortaya koymaktadır. Bu ilişkiyi değerlendirme noktasında, söz konusu olgunun modern öncesi dönemdeki karşılığını ve modern dönemdeki sekülerite etkisini öncelikle ele alarak postmodern döneme ışık tutmasını sağlama şeklinde bir yol takip etmektedir. Akabinde “Yakın gelecekte dinin geleceği nedir?” sorusuna cevap aramaktadır. Bölüm, kitabın diğer bölümlerinde sıkça görülen uzun ve bazen de sayfaya sığmayan paragraflara sahip metin tasarımından farklı bir profil çizmektedir. Bu durum metne okuyucu açısından takibi kolay bir kimlik kazandırmaktadır.

Yazar, yedinci bölümde “21. Yüzyılda Eğitimde Dine Yer Açmak” konusunu işlemektedir. Bu minvalde eğitim kavramını, bir önceki bölümde ele aldığı modernite ve postmodernite olgusu kapsamında aktarmaktadır. Yaşadığımız çağın içerisinde gündeme gelen çokkültürlülüğe uygun şekilde işlenen din eğitimi yaklaşımlarını ve bu yaklaşımların amaçlarını kendi görüşlerine fazla yer vermeden yazıya dökmektedir.

Kitabın sekizinci bölümünde Aşlamacı, “21. Yüzyılda Din Eğitimi Neyi Vadedebilir?” sorusunu sormaktadır. Aşlamacı bu bölümde 21. yüzyıl toplumu bağlamında toplumsal uyum ve barışın korunması fikrini göz önünde bulundurarak din eğitimini; din okuryazarlığı, ahlak okuryazarlığı gibi beceriler üzerinden ele almaktadır. Sekizinci bölüm, işlediği konu ve işleme biçimi yönüyle kitabın ilk bölümünden itibaren verilen bilgilerle okuyucunun hazırlanmaya çalışıldığı ana problem durumu olarak ifade edilebilir. Nitekim ilk yedi bölümde aktarılan başlıklar, bu bölümün arka planında kendisini hissettirmektedir. Bu doğrultuda din, toplumda dini işlevlerinin yanında anlam ve kimlik arayışı noktasında da önemli bir yer tutmaktadır. Aşlamacı, kitlesel etkileşimlerin, küresel çapta değerlendirildiğinde büyük oranda geliştiği ve farklı inançlar arasındaki bilgi transferlerinin kolaylaştığı günümüz toplum yapısında bireyin anlam arayışının tatmininin, din ve ahlak okuryazarlığı becerilerine yani bilgiye erişebilme yetkinliğine sahip olunmasıyla mümkün olduğu üzerinde durmaktadır.

“Beceri Temelli Din Öğretimi: İmkân ve Sınırlılıklar” başlığını taşıyan kitabın dokuzuncu bölümünde, 21. yüzyıl becerileri çerçevesinde bilgiyi kullanabilme ve beceri kazandırmayı esas alan çıktı odaklı eğitim perspektifi ele alınmaktadır. Din eğitimini etkileşimli ve öğrenci odaklı gerçekleştirme yaklaşımı kavram, imkân, yöntem, problem ve sınırlılıkları açısından değerlendirilmektedir. Devamında Aşlamacı, bu yaklaşımın eğitimdeki sınırlandırıcı profilini ve din eğitiminin kapsamının beceri temelli bir öğretimle ne derecede gerçekleştirilebileceğini sorgulamaktadır. Burada hem din eğitiminin içerik ve hedefleri noktasından hem de bu bağlamda geliştirilen öğretim programlarının uygulanabilirliği üzerinden eleştirilerde bulunmaktadır.

Kitabın onuncu ve son bölümü olan “Beceri Temelli Din Öğretiminde Bazı Yeterlilik Modelleri” bölümünde okullarında mezhebe dayalı din dersleri yer alan ülkelerin, çeşitli din ve mezhepleri ayrı ayrı merkeze alan beceri temelli program geliştirme çalışmalarından bahsedilmiş, Almanya, Avusturya ve Belçika örnekleri üzerinden gidilmiştir. Bölümün içerisinde zikredilen çalışmaların içerikleri maddeler halinde aktarılmıştır. Bu bölümde, bu maddeli anlatım yerine tercih edilebilecek, şema kullanımları yoluyla ilerleyen bir anlatımın eksikliği hissedilmektedir.

Sonuç olarak din eğitiminin farklı boyutları üzerine çok sayıda çalışması bulunan İbrahim Aşlamacı'nın kaleminden çıkan bu eser, içerisinde bulunduğumuz çağın bizi ve eğitim anlayışımızı sürüklediği nokta üzerine sağlıklı bir değerlendirme yapabilmemize yardımcı olmaktadır. Kitap, her biri aktarmak istediği ana konunun farklı bir altyapısını ele alan bölümleriyle, geniş bir çerçevede bilgi ve fikir sunmaktadır. Bu bölümlerin sırası ve tasarımı, konu üzerine ön bilgileri kısıtlı olan bir okuyucunun bile, sayfalar ilerledikçe konu üzerine farklı perspektiflerden değerlendirme yapabilmesine olanak tanıyacak şekilde düzenlenmiştir. Bunun yanı sıra faydalanılan yerli ve batılı kaynakların zenginliği de eseri, konu üzerine ayrıca çalışmak isteyenler için bir başvuru kitabı haline getirmektedir.

Ancak bu minvalde değerlendirildiğinde, metin içi Őeklinde yapılan atıflardan ziyade dipnot biçiminde atıflar kullanılsaydı, sahada yeni çalıŐmaya baŐlamıŐ akademisyen adayları için daha kolaylaŐtırıcı olabilirdi dūŐüncesi akla gelmektedir. Ayrıca bazı bōlūmlerde, belli bir bağlam içerisinde anlatılan hususların birbirine çok yakın sınırlarda gezmesi, okuyucuyu tekrar hissiyatına sokabilmekte ve “Ben ne okuyordum?” sorusunun zihinde canlanmasına sebep olabilmektedir. Aynı durum uzun paragraf tasarımlarında da sōz konusudur. Bazı bōlūmlerde bu aŐılmıŐ olsa da kitabın dikkate değer bir kısmı uzun ve metinden kopmaya sebebiyet verebilen paragraflarla ŐekillendirilmiŐtir. Kitap içerisinde minimal dūzeyde yazım yanlışları ve kelime tekrarları da bulunmakta ancak sōz konusu durum kitabın metinsel tasarımı ve akıcılığını etkileyen bir nitelik taŐımamaktadır. Tūm bunların Őtesinde yazarın Őstlendięi misyon ve 21. yūzyıl becerilerini din eğitimi bağlamında, bu kapsamda ele alan kaynakların azlığı sebebiyle yukarıda bahsedilen eleŐtiri baŐlıkları, gōz ardı edilebilecek dūzeyde kalmaktadır.